

М.І. Пугач

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Зошит для узагальнення

8 клас

Видання третє, перероблене і доповнене

*Схвалено для використання у загальноосвітніх
навчальних закладах комісією з географії
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

БКК 65.04я7
УДК 911.2
П88

Рецензенти:
методист ХОІППО
Галкін Д.В.

вчитель географії НВО №28 м. Хмельницького
Мала І.Л.

вчитель географії середньої загальноосвітньої школи №25 м. Хмельницького
Савка Н.І.

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з географії
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України
(лист від 27.10.10 №1.4/18-Г-733)

П88 **Пугач М.І.**

Фізична географія України. Зошит для узагальнення знань. — 3-є вид., переробл.
і доповн. — 8 клас. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2012. — 48 с.

ISBN 978-966-10-1430-4

Пропонований посібник укладено згідно з чинною програмою курсу географії для 12-річної школи та вимог Міністерства освіти і науки України щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

Структура посібника така, що до кожної з п'яти рекомендованих для уроків узагальнення тем виділено: основний обсяг знань і вмінь, що їх повинні набути учень на кожному рівні навчальних досягнень; тестові завдання (за типологією завдань для зовнішнього оцінювання) для перевірки досягнень учнів з географії (початковий і середній рівні); теоретичні питання, які вимагають умінь робити зіставлення та висновки; комплексні питання, що дають змогу учневі проявити творчі здібності (достатній і високий рівні); місця для виконання завдань при проведенні оцінювання; загальна шкала навчальних досягнень учня “Сходинки навчальних досягнень”.

Для учнів 8-х класів, учителів географії, батьків.

БКК 65.04я7

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути
відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

Пугач Микола Іванович

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Зошит для узагальнення знань. 8 клас

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактори *Донара Пендзей, Василь Герасимчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Золоєдової*

Підписано до друку 16.06.2012. Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 3,87. Умовн. фарбо-відб. 3,87.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1430-4

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2012

Передмова

Мета посібника — допомогти учням та вчителям географії у підготовці до уроків узагальнення у 8 класі загальноосвітніх навчальних закладів.

Посібник укладено відповідно до вимог чинної програми з географії, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Він дає змогу здійснювати ефективну перевірку рівня опанування учнями програмового матеріалу.

До кожної теми наприкінці видання подано перелік основних вимог до знань, умінь і навичок учнів після вивчення ними відповідної теми — “Основний обсяг знань і вмінь”.

Посібник містить завдання чотирьох рівнів складності (за типологією завдань для зовнішнього оцінювання):

- **Завдання першого рівня складності (початкового)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають однозначної відповіді на запитання.
- **Завдання другого рівня складності (середнього)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають неоднозначної відповіді на запитання.
- **Завдання третього рівня складності (достатнього)** вимагають глибоких знань з географії, умінь робити зіставлення та деякі висновки.
- **Завдання четвертого рівня складності (високого)** — це комплексні питання, які дають змогу учневі проявити творчі здібності, висловити власні думки, переконливо аргументувати особисту життєву позицію.

Критерії оцінювання:

I. Початковий — 4 питання (по 0,75 бала). Максимальна кількість балів — 3.

II. Середній — 3 питання (по 1 балу). Максимальна кількість балів — 3.

III. Достатній — 2 питання (по 1,5 бала). Максимальна кількість балів — 3.

IV. Високий — 1 питання (3 бали).

Усього 12 балів.

Варіант 2

Природно-територіальні комплекси. Фізико-географічне районування.
Зона мішаних лісів. Зона лісостепу. Зона степу. Українські Карпати.
Кримські гори. Природні комплекси морів, що омивають Україну

ВІДПОВІДІ ДО УСІХ ЗАВДАНЬ ЗАПИШІТЬ У БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ,
ПОДАНИЙ НА ЗВОРОТІ СТОРІНКИ

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ

Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

- Вкажіть форму рельєфу, в якій переважно лежить зона мішаних лісів:
  - низовина;
  - височина;
  - плоскогір'я;
  - гори.
- Вкажіть затоку Чорного моря:
  - Бердянська;
  - Обитічна;
  - Таганрозька;
  - Каркінітська.
- Вкажіть природно-заповідний об'єкт, який організовано у північній придніпровській частині Дніпропетровської області на межі з Полтавщиною в 1990 році:
  - Український степовий заповідник;
  - Дніпровсько-Орільський природний заповідник;
  - природний заповідник Єланецький Степ;
  - Опукський природний заповідник.
- Вкажіть визначення яйлів:
  - безлісі вершини гірських хребтів Українських Карпат;
  - гірські пасма й уступи в рельєфі, в яких один схил короткий і стрімкий, а інший — довгий і пологий;
  - плоскі та безлісі вершини Кримських гір;
  - знижена ділянка на краю гірських масивів.

СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ

Завдання з вибором кількох правильних відповідей.

- Вкажіть форми рельєфу, що розташовані на Правобережній Україні:
  - Донецький кряж;
  - Подільська височина;
  - Придніпровська височина;
  - Придніпровська низовина.

Завдання, що передбачає запис правильної відповіді у таблицю.

- Вкажіть три головні пасма Кримських гір.

Закінчіть речення.

- Велику частину суходолу, що займає сотні тисяч і навіть мільйони квадратних кілометрів, називають ... .

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ

- Встановіть відповідність між фізико-географічними регіонами та рослинним світом:

1) Лісова;	а) різнотравно-типчакково-ковилова та полиново-злакова рослинність;
2) Лісостепова;	б) дуб, граб, бук, сосна, вільха, береза, липа серцелиста, папороть, осока;
3) Степова;	в) дуб, граб, бук, сосна, липа, ломикамінь болотистий, верес, журавлина;
4) Кримські гори.	г) дуб, бук, сосна, граб, глід, тис ягідний, ліщина, шипшина, терен;
	д) смерека, бук, дуб, ялиця, граб.
- Розташуйте послідовно ПТК, починаючи від найпростішого:
  - урочище;
  - ландшафт;
  - фація;
  - місцевість.

ТЕМА 3. Внутрішні води. Ґрунти і земельні ресурси. Рослинний покрив. Тваринний світ

Учні повинні знати:

- основні річкові басейни України;
- загальні риси гідрологічного режиму та роботи річок, каналів, озер, лиманів, водосховищ України;
- ресурси та екологічні проблеми поверхневих і підземних вод;
- приклади небезпечних явищ природи;
- основні чинники ґрунтоутворення;
- умови ґрунтоутворення, особливості поширення ґрунтів;
- меліоративні заходи, шляхи запобігання ерозії ґрунту;
- основні типи рослинного покриву України;
- фауністичний склад лісів, лук, степів, боліт, водойм;
- види тварин, занесених до Червоної книги України.

Учні повинні вміти:

- показувати на картах річки: Дніпро з притоками, Сіверський Донець, Південний Буг, Молочну, Салгир, Дністер з притоками, Дунай, річки Закарпаття; канали: Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, Сіверський Донець-Донбас, Північнокримський; озера: Світязь, Ялпуг, Синевир; водосховища Дніпровського складу;
- пояснювати зв'язок гідрологічного режиму річок і озер із кліматичними умовами, підземними водами;
- давати оцінку водозабезпеченості території України та її окремих регіонів;
- робити висновки про закономірності в розділ річкового стоку, поширенні озер, боліт на території України;
- характеризувати земельні ресурси України;
- аналізувати карту ґрунтів України;
- робити висновки про закономірності поширення ґрунтів на рівнинній частині України і в горах;
- розпізнавати рослини, занесені до Червоної книги України;
- наводити приклади рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, ендемічних і зникаючих видів рослин;
- характеризувати видовий склад рослинності, стан рослинних ресурсів;
- робити висновки про закономірності поширення основних типів рослинності в Україні;
- наводити приклади акліматизації та реакліматизації тварин;
- характеризувати видовий склад і поширення тварин, тваринні ресурси України;
- робити висновки про закономірності поширення тваринного світу, стан тваринних ресурсів.

ТЕМА 4. Природно-територіальні комплекси. Фізико-географічне районування. Зона мішаних лісів. Зона лісостепу. Зона степу. Українські Карпати. Кримські гори. Природні комплекси морів, що омивають Україну

Учні повинні знати:

- чинники формування природно-територіальних комплексів (ПТК);
- особливості взаємодії компонентів природи у ПТК;
- одиниці фізико-географічного районування;
- схему фізико-географічного районування;
- природні зони рівнинної частини України;
- чинники формування висотної ландшафтної поясності Українських Карпат і Кримських гір;
- орографію Українських Карпат і Кримських гір;
- загальні риси природних умов морів;
- берегову лінію, великі острови, коси;
- природні ресурси морів та їх екологічні проблеми.

Учні повинні вміти:

- обґрунтувати межі фізико-географічних країн, зон, провінцій;
- показувати їх на карті та схемі фізико-географічного районування;
- характеризувати взаємозв'язки між зональними компонентами природи у природних зонах;
- наводити приклади природоохоронних територій у природних зонах;
- розпізнавати межі природних країн, зон, підзон;

- аналізувати схему фізико-географічного районування рівнинної частини України;
- складати повітряні характеристики природних регіонів;
- робити висновки про прояви широтної зональності на території України;
- характеризувати природу Українських Карпат і Кримських гір;
- наводити приклади проявів висотної поясності;
- розпізнавати географічне положення та межі географічних областей Українських Карпат Кримських гір;
- аналізувати відмінності у природі Українських Карпат і Кримських гір;
- пояснювати причини виникнення і проявів стихійних природних явищ і процесів у горах;
- робити висновки про закономірності високої поясності в горах, вплив природних умов та господарювання в Українських Карпатах і Кримських горах;
- характеризувати природні умови Чорного й Азовського морів;
- пояснювати причини наявності сірководню в Чорному морі;
- показувати на карті найбільші острови, коси, затоки, протоки і течії;
- робити висновки про стан природних ресурсів Чорного і Азовського морів, проблеми їх використання й охорони.

ТЕМА 5. Використання та охорона природних умов і природних ресурсів

Учні повинні знати:

- суть поняття “геоекологічна ситуація”;
- сучасну геоекологічну ситуацію в Україні, законодавчі акти про екологічну ситуацію, природно-заповідний фонд України;
- вплив аварії на Чорнобильській АЕС на стан навколишнього середовища;
- географічне положення, межі, розміри своєї області;
- природоохоронні проблеми своєї області, заповідні об’єкти.

Учні повинні вміти:

- наводити приклади сучасних ландшафтів, проявів несприятливих природних процесів;
- розрізняти категорії природно-заповідного фонду України;
- пояснювати зміст і організацію моніторингу навколишнього середовища;
- робити висновки про створення національної екологічної мережі, основні шляхи використання й охорони природних ресурсів в Україні;
- аналізувати стан природних ресурсів своєї області;
- проводити елементарні спостереження й характеризувати компоненти природи, сучасні ландшафти;
- робити висновки про можливі зміни природних умов, природних ресурсів області у зв’язку з господарською діяльністю.